

מראי מקומות - פסחים

פד:

בשריפה מטומאה, לפי שבשריפה עובר על הלאו של לא תעשון כן לד' אלוקיכם, ולכך יש איסור שריפה גם במקום שהולך לאיבוד.

ה. רב אשי אמר כל כי האי גוונא ודאי אין בו משום שבירת העצם דהא ודאי אין ראוי לאכילה כלל העיר השפת אמת, הלא לדעת תנא קמא אין צריך כלל להיות ראוי לאכילה. וכתב, שאכן רב אשי לא אמר 'לכו"ע' כפי שאמרו שאר אמוראים, ולרב אשי לדעת ת"ק יש בו משום שבירת עצם. אלא כוונתו לפי רב ירמיה שאמר לעיל שרבי בא להחמיר על ת"ק, שגם לת"ק שצריך ראוי לאכילה, ע"ז אמר רב אשי שצריך ראוי לאכילה ממש, ולכן פוטר באליה, לפי שאינו ראוי לאכילה ממש.

ו. אלא אבר שאין עליו כזית בשר איכא בינייהו וכו' מבואר שהטעם בפחות מכזית הוא משום שאין בו שיעור אכילה, ולא קרינן ביה 'בבית אחד יאכל'. וכתב החלקת יואב (י"ד ט', ד"ה ובמה שחקרו) שמכאן ראייה שאין מצוה באכילת פחות מכשיעור, שאם היה בכך מצוה, לא שייך לומר על זה שלא קרינן ביה בבית אחד יאכל, כיון שיש לו מצוה לאכול גם שיעור זה.

ז. אלא אבר שאין עליו כזית בשר איכא בינייהו העיר המנחת חינוך (מצוה ט"ז סוף אות ד'), שמאחר וצריך שיעור מדוע יש איסור שבירת עצם בנפסל ביוצא או בטומאה, והרי כיון שדינם בשריפה נאמר כתותי מכתת שיעוריה. וכתב שקושיא זו יש להעיר בכמה מקומות בש"ס, ואין לדמות הדברים אלא במקום שאמרו חז"ל. ובדבר שמואל כתב, שיתכן שאין זה הלכה למשה מסיני שצריך שיעור כזית, אלא הוא דרשה שדרשו מפסוק 'בבית אחד יאכל', שצריך להיות בר אכילה, וכשם שהאוכל כזית נותר או טמא ודאי לוקה ה"ה כאן. והוסיף ליישב ע"פ דברי התורת גיטין, שאין דין כתותי מכתת שיעוריה אלא בדבר שצריך להיות גוף אחד, אבל כאן שאף אם יש כזית של פירוין עובר על אכילת נותר, ומצטרפין הפירוין לכזית שעל העצם.

א. דרבי לאקולי קא אתי

ראה בצל"ח, שביאר שהראיה שרבי בא להקל אינה מחמת הכלל שהתנא האחרון בא להוסיף, אלא משום שהכל מודים לדרשה של 'בו' בכשר ולא בפסול, עיי"ש.

ב. שבירת העצם מבעוד יום איכא בינייהו

וכו' השתא לאו בר אכילה הוא

כתב הגליוני הש"ס, שכיון שמבואר בגמרא שמבעוד יום אינו זמן אכילה, יש לפשוט מכאן למוסיף מחול על הקודש מבעוד יום שאינו רשאי לאכול אז הפסח, ובתוס' ר' יהודה החסיד בברכות (כז.) נסתפק בזה.

ג. אביי אמר משום פקע

פירש רש"י, שמא מחמת הגחלת יפקע במקום אחר ואין זה שריפה אלא שבירה. והקשה רעק"א, כיון שאינו אלא ספק שמא יפקע, א"כ לפי ההלכה שדבר שאינו מתכוין מותר, מדוע חוששים לחוש שמא פקע, והרי זה דבר שאינו מתכוין. ותירץ שמדרבנן אסור שמא יניח הרבה גומרתא בענין שיהא פסיק רישא.

ובקובץ שעורים (אות ר"א) הביא קושיא נוספת שהקשה רעק"א על הגמרא לקמן (פה.), שצריך פסוק על עצם שיש בו מוח, כדי שלא לומר יבא עשה דאכילת פסח וידחה לא תעשה של שבירת עצם. והקשה רעק"א, מדוע צריך פסוק והלא אפשר לקיים שניהם, שישבור העצם ע"י נכרי או קטן, ויאכל המוח. ותירץ הקובץ שיעורים את ב' הקושיות, שמכיון שאסור לשבור העצם של קרבן פסח, ממילא יש בזה גם מצות משמרת הקדשים, והוא חייב להציל השבירה גם אם היא באה מאליה, ולכך אסור לגרום שבירה גם ע"י גוי או קטן, וגם ע"י דבר שאינו מתכוין.

ד. רבא אמר משום הפסד קדשים דקא מפסיד ליה בידיה

הקשה החלקת יואב (בשאלה לאבני נזר ח"מ ע"ד), שהרי בתרומה ההולכת לאיבוד אין איסור לשורפה, וא"כ מדוע כאן יש איסור והלא גם מוח זה הולך לאיבוד. ותירץ לו האבני נזר שאין לדמות קדשים לתרומה, שהקדשים חמורים יותר